

הלכות פסח סימן תסא

לצרף התפילה ולא לעשות הכל בהפסק אחד (חשובת מה"י): **ב** יטפיקא (פרוש, אחד מן הרעפים שמכסין בהם הגג, קוב"י בלע"ו) של חרס תרשה, לא שגא הסיקה ממפנים או מפחוזין, מפר, כיון שהאור שולט בתהנית, אף-על-פי שאין שלהבת עולה על-גובה מרתח רחב והפת נאפית מיד ואינה באה לידי חמוץ; (ה) אכל צריך להסיק תחלה, בין תגור (ו) בין בוכי"א * בין (ז) באלפס (ח) בלא מים (ט) בין בקרקע, אכל (ס) להדביקו תחלה ואחר-כך להסיק (י) ייש אוסרים, (יא) טוב לזהר, יוניש מי שאומר שראוי למחות שלא יעשו תרות (יב) ברמין (פרוש, אפר חס, צינורוני בלע"ו): **ג** המצה שנאפית עד שאם פורסין אותה (יג) אין חוטין (יד) נמשכים (יז) ממונה, (טו) יוצאין בה: (הגה * יוניש לזהר שלא ללקחה מן הפגור

ב טור ג' שם רב נסיוני ג' שם רב עמ"ס ד אהור חיי"ה ג' ד' ח"א קשה ל'ו

שערי תשובה

ומבשרה, אין סתם פרישו ואין פאן אסתא המוכח שאוסר על עצמו לאכל פשוטא שריה, אף שנתה בלבו שפושט בן משום חרוא מים גבלה בלב בלחוד אין עליו דין נדר עד שילציא בשפתיה פמבא ציודי סיטו ר', ע"ש, ולא נמי קבלה פלב רק פגור הצניח בשעת מנהג, ומכ"ש ביה שפה שפומר בלבו משום חרוא אין לה עליו שם שנהג במנהג או לו למר שיהא צריך לתמיד להפא, אם לא קשאמר ברוח שכתבו ודעו להא חרוא ו' צידו חרוא ויזר שפפאר פסיין רבת, וקצרה. ופמה דהתיבא קבאר דבין מהחמורין וכן הקליל, אלו נאלו עושים כמים לשנים, אלו דעם לפרש משפאר דממא חמצא וברחמנא פבד להנהר פממז פלישהא ככל חמר האפשר, ואלו מים מניח שקמת דיש שלא צרב להם מזה תרבה ובפרט לוי שקשה לו הליטה, ויש שמתכוין ביהר שאין אוקלים מזה ככל אחר ליל הראשון רק אוקלים לטעמים מיר-מבטליו, ורבה נמצים לעשות כן משום שישח ריט כי

[ו] נמשכים, עבדי. וכן כתיב מ"ח סימן פ שאם שבר המצה בעודה חמה ודא שאין חוטין נמשכים כלל איצ לעין אם גרמי פניה, וכן אם ישילו ספק למראה עיניו אם קמו פניה היטב אם לא, שפירן שאין חוטין נמשכים ממה קבל פקריטה ודאי גרמי פניה, אבל אם פבר נצטננה פשה וטריה וזא לביק שוב אם חוטין

באר היטב

נתלים על-פניו בלו, ח"י: (ס) להדביקו, אם בדיעבד שמו מזה על הנדר לאפוח פתפיר, אינה נאפרת, עין ח"י: (ו) נמשכים, אי"פ שפפרכת כשמתלסלין אותה אפי"ה יוצאין בה כל שאין חוטין נמשכין ממנה, מנחות דף ע"ג, ומ"א, והכשתחוטין נמשכין ממה אסור וישרשם מיד, וכן נהגו העולם לקטר המצה פשהחוטין נמשכין ממה, ואם אין יכול לעמוד אי חוטין נמשכין ממה או לא, סתם בהשוכה שארית-יוסף סימן פח ע"ש לקטר מספק, ע"ש. ובקרימת פנים טר שעודא דאין חוטין נמשכין, מרדכי, ט"ז, וע"ל סימן נד ס"ה בהג"ה, ואם תחתיך האצבע תוף המצה ואינו נדבק בה עשה חר לא

פסא סצור דלכא, ועל אלו ועל אלו שלכם לשיטת מנרא אני ונפך פלס צדוקים:

פסא חוטין נמשכים כלל איצ לעין אם גרמי פניה, וכן אם ישילו ספק למראה עיניו אם קמו פניה היטב אם לא, שפירן שאין חוטין נמשכים ממה קבל פקריטה ודאי גרמי פניה, אבל אם פבר נצטננה פשה וטריה וזא לביק שוב אם חוטין

באר הגולה

להמיר אף בפחות מזה⁽¹⁸⁾: * בין באלפס בלא מים, ויוצא בה גס-רין דיי חובת מזה, וכן מה שקטב יצא בקרקע גס-רין יוצא בה דיי חובת מזה, כדאיחא כל זה בבבכות ל"ט ובמסכתין ל"ז וקטקס כל זה בר"ף ורא"ש והנמ"כ, והפלא על השלחן-ערוף שלא העתיקו: * ויש לזהר וכו'. עין מה שכתבנו במשנה ברורה דאי אינה מחויבת פלל בודאי מחמין על-פלי-פנים בשעור מיל, ועין במגן-אברהם סעיף-קט"ז יא וקאלה רבה והתקייצקב וישאר אחרונים ששקלו וטר בזה, ובמגן-אברהם נוטה לוטר בדיעבד אין לקטר פלל בלא קרמו פניה, עין שם, ואמ"רן הוא חוטין נמשכין ממה, וחר שעודא הוא, כדמבאר במסכתין דף לו פר"ש'י הדור הפתחיל יצן הבאר ודוע בשם הר"ע"א וכן בתוספות מנחות ע"ח ובליטה מקבצת שם, ואנו סקטנו דמקמין בודאי וקדע רבי שמואל מגליי"א המוכא באור נרו"ע הלכות פסחים דף נט ובקדוכי, דלא מצינו פקדיא מי שחולק עליו, ואודנה, מפרוש תרכנו וננאל שכתב דאי חוטין נמשכין תני לה בצק ואסיר, וכן כתב פפרוש רבנו מנחם הירמב"ם, מוכח מזה דאפשר לבוא לידי חמוץ וקשאר בצק על-פלי-פנים, וכן פרש רש"י במנחות דף ע"ח דאי אין חוטין נמשכין חיי לה אפי' כלי-הור, ואמ"רן קדם לזה אינו אפי' קלל, וכוין שפן, בודאי מקמין בשעור מיל על-פלי-פנים, ובקר העיר בה פל בעל נודע ביהודה בסימן פ, וכן קבאר בתוספות מנחות נ"ז עמוד ב' דמשקרה פניה שוב אינו מקמין, ונקטא מנה לענין מנה, עין שם ובמסקי תוספות, וכן כתב במסקי תוספות מנחות ע"ח וזה לשונו: פרס ושוב אין חוטין נמשכין, שוב אינו מחמין, והינו קרמו פניה פתחו, עד באן לשונו, הרי מוכח דקדם לכן שפיר מחמין, וכן קצאתי להר"ב"א פסחים שם שכתב בשם רבו הרא"ה וזה לשונו: כל שפורסה וזין חוטין וכו', וכוין דכן, סתהיא שעתא שוב אינה באה לידי חמוץ, עד כאן לשונו, וכן כתב לקמן בעמוד ג' אפי' שבשלו וזה לשונו: שלאחר שפאפה לשעור מזה שוב אינו מחמין וכו', עין שם, הרי מוכח דקדם לכן בא לידי חמוץ ולא מצינו פגור זה רק משמעתה החד שקנה יאם לאו אין יוצאין, דמנה רבו המקלין להוכיח דמשום לקא דטמין אין באו, אלא שאין יוצאין בה דיי מצות מזה, אבל כד רוחו האחרונים נה, דהטור צמר דינא אפי'

משנה ברורה

הכל בהפסק אחד⁽¹⁸⁾ ושללא לעשות הכערה שלא לצרף יום-טוב⁽¹⁹⁾ בין דמן תדין מפר, רק שינתר שילכו הפתילים על-פני כלה: **ב** (ה) אכל צריך להסיק תחלה וכו'. דאי לאו הכי יש לחוש שיתחמץ קדם שיתחיל לאפוח⁽²⁰⁾: (ו) בין בוכי"א, הינו טפיקא הנ"ל: (ז) באלפס, קצרות (יג) רחבות, ואופין בה לפעמים: (ח) בלא מים, דאם יתנה שם מים, אפלו אם ישים העצה שם אחר שיהיו הפנים רווחין גס-רין אסור, דנהו חליטה ואסור, כמו שכתב לעיל בסימן נד סעיף ג: (ט) בין בקרקע, והוא טרוקנין המבאר לעיל בסימן קסח סעיף טו⁽²¹⁾, ועין שם דאין ראוי לקרף עליו 'המוציא' (יג) אלא-אם-כן קבע סעודתו עליו⁽²²⁾, ואינא פקטרא דאדם יוצא בה דיי חובת מזה בפסחה⁽²³⁾, והוא חשוב לתם ענינו: (י) יש אוסרים, הינו לכתחלה [הנ"ל]. ודוקא (ד) אם לא נשפחה שעור מיל עד התחלת ההפחה, דאי לאו הכי לכלי עלמא אסור אף בדיעבד: (יא) וטוב לזהר, ונאפלו (טו) בדיעבד נכון לתקור שלא לאכלה אם אפשר לו, אם שמו מזה על הנדר בתוך הפגור לאפוחה עם הנדר, אין לקטר בדיעבד, שפבדאי שלט חס האור דרף הנדר ונאפית פמהרה קדם שפתחיל להתחמץ, אבל לכתחלה אין לעשות פנ⁽²⁴⁾ [אחרונים]: (יב) ברמין, הינו, שלא לאפותם בתוף הרמין, (טו) שיש לחש שמא יתמיצו קדם שיתחילו לאפוח⁽²⁵⁾, ואם כבר אפסה (י"ז) אין לקטר: ג (יג) אין חוטין נמשכים, ונאפלו אם היא נפרכת כשמתלסלין אותה, (יח) יוצאין בה, כתב התקייצקב, דאם יש לספק אי חוטין נמשכין ממה ותחב אצבע תוף חוטין ואינו נדבק בה עשה (יט) יש להתייר, דנהו סימן שאין חוטין נמשכין ממה⁽²⁶⁾, וכל זה אם המצה חמה, אבל אם נצטננה, אפשר דאין רצה מנה [א"ר]: (יד) ממונה, וסימן זה אינו פי אם בזמן

שער הצינור

(יז) ביצה ל"ב: (יג) פן כתב ביה"ד יוסף בסוף סימן קסח והוא תדין פניננו לענין פסח, ועין בשערי-תשובה שם פס"ף ו: (ד) הקייצקב: (ט"ז) עין חק יצלב, וכן כתב הגר"ז: (טז) הגר"ז: (י"ז) וגם יוצא בה דיי חובתה בפסחה⁽²⁶⁾ [אחרונים]: (יח) הקייצקב, כמשפעת רש"י שם פנחות ע"ה: (יט) תראה פשוט והוא תדין אם מטליל אותה בידיו ואינה נפרכת⁽²⁷⁾, וזה סימן מכהק שאין חוטין נמשכין ממה⁽²⁸⁾, וראה ממה דסבירא לה להגמרא שם דאף באין חוטין נמשכין, צריך קלישה מאד ונפרכת כשמתלסלין אותה: (כ) אלהי רבה ונודע ביהודה סימן פ: (כז) לשון רבנו זנאלי:

הַלְבוּת פֶּסַח סִימָן תַּסֵּא

ביאורים ומוספים

צדידיה. ואם הכפל דבוק במצה, הסתפק החזו"א (שם) האם אופן זה נחשב כשתי מצות וצריך קרימת פנים אף מהצד העליון, אם לאו. אמנם כתב שם, שכל זה אינו אלא כשוראים שלא קרמו פניה בצד העליון, אבל מן הסתם אין לחוש לכך, משום שאין הכפל מונע את קרימת פניה ואפייתו בצד העליון, ואף שמצה כפולה אסורה כמבואר ברמ"א להלן (סי"ה), מ"מ אין הטעם משום שמא לא נאפה מקום הכפל, אלא היא חומרא אף כשקרמו פניה, מחשש שמא החמיץ מקום הכפל קודם אפייתו.

[משנ"ב ס"ק טו]

אֵלֶּא אֶפְלוּ לְקַחָה עֲלֵימְנָת לְהַחְזִירָה פֶּסַח גַּם כִּן יֵשׁ לְחַזְרָה³⁷, כִּי תִכְבֵּל לְבֹא לְיַדֵּי חֲמִץ אֶפְלוּ בְּשֶׁהִיָּה מוֹפְסָתָה³⁸.

37) אבל הנוטל את המצה במרדה על מנת להעבירה בתנור ממקום למקום ולא הוציאה מחוץ לתנור, כתב החזו"א (א"ח סי' קב ס"ק יז) שאין לחוש שמא תתחמץ המצה בעודה על המרדה כיון שאינה דבוקה בו, שאם לא כן לעולם כשמכניס את המצה לתנור במרדה יש לחוש שמא תתחמץ קודם אפייתה, וביאר שם, שמה שהתחילו לנהוג מוזמן הגר"א (תוס' מעשה רב אות מו) להכניס את המצות לתנור במקלות ולא במרדה, אינו משום ההשש הנ"ל [שהרי אף כשמכניס במקל נוגעת המצה מעט במקל] אלא משום החשש שמא יתן מצה על מרדה כשהיא חמה מחוץ לתנור והיא תתחמץ [אמנם למעשה מנהג זה היה להקפיד שלא להפוך את המצות בתנור (ארחות רבנו ח"ב עמ' לה)].

מאירך, בשו"ת דברי מלביאל (ח"ד סי' כא ס"ק יט) כתב, שאסור להגביה את המצה במרדה אף בתוך התנור קודם אפייתה, משום שיש לחוש שמא תתחמץ בעודה על המרדה שאין שולט שם חום התנור, והא"א (בוטשאטש ד"ה כתבו) כתב, שיש להזהר שלא להזיז את המצות בתנור כלל קודם אפייתן, וכן משמע במנהגי החתם סופר (פ"י אות ז).

38) ואף לקחתה על מנת להחזירה מיד, מבואר בביה"ל (ד"ה ויש) שלכתחילה אסור, שמא ישדה את המצה מחוץ לתנור ותתחמץ.

[ביה"ל ד"ה ויש להזהר]

דְּאֶפְלוּ בְּסֶפֶק אִם חוֹטֵין נִמְשָׁכִין אִין לְהַקֵּל בְּדִיעֵבֵד אֶפְלוּ בְּהַפְסֵד קְרָבָה, דְּהוּא סֶפֶק דְּאוֹרְחָתָא³⁹.

39) ואם לא פרטה כדי לראות אם חוטים נמשכים ממנה אם לאו והחזירה לתנור, כתב השו"ע הרב (סי' ש"א) שאם קרמו פניה קצת כשהוציאה הרי היא מותרת, ואין לחוש שמא כשהוציאה בתחילה היו חוטים נמשכים ממנה, ויש לצרף באופן זה את שיטת הפוסקים שמתירים מצה שחוטים נמשכים ממנה [הביאם הביה"ל בתחילת דבריו].

וכן לענין המרדה שהוציאו בו מצה שחוטים נמשכים ממנה, כתב השו"ע הרב (סי"א) שאף שלכתחילה אין להוציא בו מצות אחרת, מ"מ בדיעבד אם הוציאו בו מצות אחרת יש לסמוך על הפוסקים הנ"ל ולהתירן.

[משנ"ב ס"ק יז]

וְלִזְקֵין וְלַחֲזִילָה שְׁקִישָׁה לוֹ לְאָכֵל מִצָּה (בש"ח 40) וכו', לְכַתְחִלָּה לְשֵׁרוֹת הַמִּצָּה בְּמֵי⁴⁰ וכו', שְׁלֵא יִקְרָה לְשֵׁרוֹי מִצַּת לְעֵת, דְּקָבוּשׁ פֶּסַח⁴².

40) והוא הדין אדם שקשה עליו הלעיטה מחמת חשירות לו שינים וכדו', כתב הערוך השלחן (סי"ח) שמותר לו לשרות את המצה במיב.

41) ולענין כיצד לשער שיעור בוית במצה השרויה במים ותפחה, **המשך במילואים עמוד 28**

[משנ"ב ס"ק טו]

וְהוּא חַד שְׁעוֹרָא³³ וכו', קְרִימָה מְעֻלְיָא שְׁאִין בּוֹ סְפִיקָא³⁴ וכו', אִם גַּם קְרִימָה נוֹפֵא יֵשׁ בּוֹ סְפִיקָא³⁵.

33) ושיעור קרימת פנים, כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"ו סי' נה) שהוא אינו קרימת פנים גמורה שהיא סימן על גמר האפיה, אלא די בקרימת פנים פחותה שהיא סימן על כך שהמצה הגיעה לשליש או חצי אפייתה, והוא כעין השיעור של מאכל בן דרוסאי בבבלי, וכמבואר בתוס' (מנחות נו, ב ד"ה ושמעין), וכיון שהגיעה לשליש או חצי אפייתה נחשבת היא לאפיה ואינה מחמיצה [וראה חזו"א א"ח סי' קב ס"ק יז ד"ה ומשי"כ], וכמו לענין הצילה בשר בשבת, שכתב המשנ"ב לעיל (סי' שיח ס"ק א) בשם הרמב"ם, שאף אם צללו רק כמאכל בן דרוסאי נחשב לצלוי חייב חטאת [וראה שם פרטי דינים בזה].

ומצה שקרמו פניה או שאין חוטים נמשכים ממנה אבל בתוכה היא עדיין רכה, דעת החזו"א (חוט שני פסח פ"ב ס"ק ט אות א ו-ד) שכיון שהלכה פסוקה היא שקרימת פנים או אין חוטים נמשכים הם סימנים על אפיית המצה, אין לחוש שמא רכותה הוא סימן לכך שהמצה לא נאפתה אף אם היא נראית קצת כבצק, ובפרט כשהיא נראית אפיה מכפנים, ואף אם התנור חם מאוד [שהוא מנחה לאפות את פני המצה קודם שתאפה בתוכה], דעת הגר"נ קרליץ (שב אות ג) שאין לחוש שמא קרמו פניה ובתוכה אין היא אפיה, אלא שלכתחילה יש להזהר מזה.

34) וגדר השיעור בזה, דעת הגר"נ קרליץ (חוט שני שם אות ה-ו) שהוא כשיש על המצה מראה לבן ללא הברקה, אבל אם יש מראה קצת חום כבצק והוא מבריק, יש לחוש שאין זה קרימת פנים.

35) ואם מצד אחד נאפתה המצה אפיה גמורה יותר מקרימת פנים, ומהצד האחר נראה כמראה הבצק ואי אפשר להכריע אם הגיעה לשיעור קרימת פנים, כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"ו סי' נה) שבמצות שלנו שזון דקות, אם מצד אחד נאפתה המצה אפיה גמורה, מן הסתם נאפתה אף בצד השני על כל פנים כשיעור קרימת פנים [והוא כעין מאכל בן דרוסאי שהוא שלישי או חצי אפיה], ומשום כך מי שאינו בקי בשיעור קרימת פנים, כתב שם שיש לו להשאיר את המצה בתנור עד שתאפה על כל פנים מצד אחד אפיה גמורה כדי לצאת מכל ספק.

[שעה"צ ס"ק טז]

וְגַדְרָה שֶׁל קְרִימָת פְּנִים, צִיָּן לְצִיל קְסִינָן רַחֵם קְרִימָה קְרִימָה שְׁמֵם³⁶.

36) שכתב (ס"ק כו), שדי בקרימת פנים של צד אחד, או הצד שלמעלה שכנגד האש או הצד שלמטה המרובק לתנור, אכן כתב שם בשם הגר"א דהיינו דוקא אם הפת רקה, אבל אם הפת עבה צריך קרימת פנים משני הצדדים, וכן כתב החזו"א (א"ח סי' קב ס"ק יז ד"ה ואמנם) שבמצה דקה די בקרימת פנים של צד אחד.

ולגבי מצה עבה הרבה ובפרט אם היא קרובה לעובי טפח, כתב הב"ח (סי' לג) שאין לסמוך על קרימת פנים משני הצדדים, ויש לבדוקה אם אין חוטים נמשכים ממנה [וראה במשנ"ב לעיל (סי' תס ס"ק יז) ובביה"ל שם (סי"ה ד"ה פת)].

ואם אין החוטים נמשכים ממנה, כתב במשנ"ב לעיל (סי' רנד ס"ק כו) שאף בפת עבה די בכך, שזהו סימן שנקרמו פניה היטב משני הצדדים.

ומצה שיש בה כפל שאינו דבוק למצה, כתב החזו"א (שם ד"ה ואם) שהיא נחשבת כשתי מצות, ולכן קרימת פניה בצידה האחד אינה סימן לאפייתו של החלק השני, וצריך קרימת פנים משתי

הלכות פסח סימן תכא

באר הגולה סא

(טז) קדם (י) לכן מיט ולתקונה, כי תוכל לבוא לידי חמוץ (מחריט): ד (יז) * יוצא אדם במצה (ח) (ט) [יח] שרויה, ו ברקא עם מאי תבני יוש

שערי תשובה

נמשכין, כי בדיקה זו לא שכיח אמר שפיר שנהיה זמן פיה אמר שמיצאה פן הפחד ונצטננה, ורואה כח עיפי ריעוקא מבפנים שמוחה שלא נאפיה נזה מבפנים, או יביט בפני המצה, ואם יראה שרואי קרבו פניה ואין שום ספק בהקריטה יש להתיר, אבל אם גם בהקריטה של המצה יש לו ספק אם זה מחשב קריטה או לא, הוא פסק בזה ואסור אפילו בהפנים שמתח דמי, ולא עוד אלא שבמצות העלית פאשר נצטננה ששוב א"א להכחין אם החוץ נמשכים ואם רואין בה ריעומא מבפנים, צריך שיקרמו פניה משני צדדין עד העליון וצד התחתון, אבל אם קרמו שני המצה משני צדדים קרימה מעליא שאין בו פסק יש להמיר גלי תשט וגמנים קלל, ובאותן מצות שהשאלה עליהם שפיר קנה יום שלישי לאפסון, שוב לא אפשר לבקו במשיכת חוץ, ואם ראה אנה ספק ונמנום בקריטתן נזה הורה המורה לאסור, עכ"ל: [ס] שרויה, במים, עכ"ל.

באר הלכה

לאשקצין דלא מקרי לחם, ובמי אפלו בשרוצה לאכל מנה, דבדאי לא נהממעה צדו, ודאפלו למה דמחמירין לעיל בסימן תנט בהיותה העשה תפח ואפלו בפחות משעור מיל, אף על פי שיש פשוט דשעור כל שהוא פציון על פל פנים וברגע אחת לא מחמירין, וכבר כתבנו שם בזה בשם מאמר מרדכי שצין זה, אבל בשעה שעוד מיל ואפשר אף בפחות מזה מנה הטור; ובתורה שהורה שלא לקח וכו' ולהתורה, דמשמע אפלו רוצה להתחייב טה, הנה רק להתחלה ומשום שמה יתנה וכו' ליד חמוץ, וכו' דכן, נראה דאכלו בספק אם חוץ נמשכין אין להקל בדיכוד אפלו בהפסד נרבה, דהוא ספק דאזיקתא³⁷, וכן פסק שארית יוסף וחק"צ יצחק ובנדע פיהודה סימן פ: * יוצא אדם וכו'.

בין שנתחממה מחם התנור, וכעין שכתבאר לעיל בתנ"ט פסעיה א וסעיה ב, ומפל מקום אם עבר והוציאה והתורה מיד (טו) אין לאסור: ד (יז) יוצא אדם וכו'. הגיו (כו) דיצבר, ולתון ולחולה שקשה לו לאכל מצה וכו', מבר אפלו להתחלה לשרות המצה במים⁴¹, (כג) אף צריך לנהר שלא יהיה שרוי מעת לעת, דכבוש פמבשל⁴²: (יח) שרויה, במים, ואם מתר לשרותה בשאר משקין ומי-פרות או בקרק, יש דעות בין הפוסקים: (טז) יש אומרים דאסור, לפי שהן מפיגין את טעם המצה, שנתחמין בה טעם שלקח, (ל) ויש אומרים, הנקא על-ידי פשוט מפיג טעם מצה ולא על-ידי שרחה, (לג) ועל-פני נהן או חולה שאי אפשר לו לאכל מצה השרויה במים, מתר לו לשרותה בנהן או בשאר משקין, אבל שאר כל אדם שאכל מצה השרויה בשאר משקין חוץ ממים לא יצא ידי חובתו וצריך לתון ולאכל מצה אחרת, בין הכוונת של ברפת מצה בין הכוונת של אפיקומן, וכל זה נראה פשוטה את (לג) המצה בנהן, אבל להטביל אותה בנהן.

שער החיזיון

(כז) פוסקים: (כג) והנה בחק"צ יצחק משמע דאם יש לספק אם חוץ נמשכין אסור אפלו רואין שנתקרו פניה מכל צד, והכא סמכין לנה מפרדכי שרק אלו עוברין וכן מפורש בש"י בפרק כל שעה, ולענין דעמי אינו רצה כלל, דשם לא נזכר מכל צד, ובכנה, דאם אנו רואין שחוטין נמשכין, סתמא צדן לא נגרם בהן, אבל אם הוא ספק לנו אם החוץ נמשכין או לאו, כדאי הקרימה פנים מכל צד מורה לנו שאין החוץ נמשכין, דאם לא כן למה שנה המשנה לענין לחמייחודה במקחות דף עח קלל הסימן דקרימה פנים, טה לה לשנות הסימן רצין חוץ נמשכין, אלא נדאי הניא שצנו רואין שנקרם פניה כדין (עין שבת דף כ) הו אין אנו צריכין לפי הלקח ולראות אם בפנים החוץ נמשכין, דמסתמא אין החוץ נמשכין, ומצאנו שכן פסק בנדע ביהודה מהירא תנ"ט סימן פ פדברינו (ומהא בשערי תשובה), ונדר של קרימה פנים, צדן לעיל בסימן רנו סעיה ה וזמשה בריה שם⁴⁶: (כד) עין פשערי תשובה בשם הנודע פיהודה, וכן ברנה בבאר הלכה, עין שם, ואף דבאליה רפה מצד דבפסק יש להמיר, אלו ראה כל הני ראשונים שהבאנו, לא טה חולק על השארית יוסף וחק"צ יצחק שמחמירין בזה: (כה) עין בבאר הלכה שברנה דבר זה מפתה ראשונים: (כו) שארית יוסף ונחלת שבקה ואלהי רבה, דלא בחק יעקב וט"ז, וכמו שכתבנו בבאר הלכה, ומפל מקום נראה דלענין לצאת בה ידי חובת מצה אין בדיאי: (כז) פוסקים: (כח) חק"צ יצחק, ובקרימה פנים מספק בנה, דכבוש מפליט ומבליע, לא מבשל⁴⁸: (כט) מנהאברהם מושקמעות לשון הר"ף והרא"ש שכתבו דחור לה במאי ומשעם אבל לא בשאר משקין, ואינו ראה גמורה, דאפשר דנקטו במאי לאשמועינן דבכשול אפלו במאי לבד אסור נבית מאיר, ועין שם שחק"צ יצחק ונראה בעקר דדין בערין עיון, מהו מצאתי כדכתיב מנוח שכתב בשם הרמב"ד להחמיר בזה, ולענין דעמי קשה, מאי שניא טהא דאמרין לישן עשה ביון ושמן ודבש, דבדאי גם שם איסא טעם יין ודבש יותר טעמי יין שרחה בנהן, ואפלו טהי סטר וגם טהי יוצא בנהן ידי חובה, וכן משום דלא טהי לחם יעני: אלא ודאי הנקא על-ידי בשול אמרין שאבר טעם הפח, דפת האפיה יש לו טעם אחר, אבל פמה שפריש בנה טעם יין לא אכפת לו, ומה דאמרין שם בנהמא שאר משקין שפריש טעמן, רוצה לומר דבזה לא נרע על-ידי פנים מפתם בשול שהוא במים (אבל לא שהוא קל-חומר גמור, דאם-כן אין מנהיגין מן הדיו, כמו שכתבו בתוספות), אבל שאמר דאבר ממה שם מזה משני שפריש בנה גם טעם יין שפריש, לא נרע מפשה שפריש בנה ויש לו טה, וסכרת תראביד ונמא דמאי דאמרין בנה קטו לא לבקרו איניש מצה ומרור פדרי דלמא אמי מרור ומכשל טעם דמצה, ותבי נמי דלמא טעם דמצה: (ל) ומה רואה להפריש שפריש, דהם נלושה קדם שפעשה פת ונאפה הכל ביחד ונקרא פת מתבלת, מה שאין פן תכא שאחר שנגמר הפת באפיה ערב בה טעם אחר, ועין: (ל) הוא דעת הרמב"ם המובא בבית יוסף, וכן הביא ע"פ רבנו מנוח בשם רש"י, וכן מצדו בחדושי מהר"ם חלאה להקל בזה (אכן דבריו שם מגמגמין קצת שהפליא על האלקסי, ובקצת הוא מסקנת הגמרא בבבבב דף לח עמוד ב): (לג) מנהאברהם ושאר אחרונים: (לד) והנה מנהאברהם צריך לטעם דאף להטביל אינו נכון, ודחה הרמב"ם משהו דפסח נמיש טעמה טהי, ולא נהירא קלל להתחמיר במצה טהי מפתה, ששם יש לאו מברש על בשול ואפלו הכי התירו לסוף להטביל, וכל-שכן בזה, ודמי שפתיח פשרה, ורנה מנוח פתח ב"פן ולא חמיר מצה מפתה, ובקצת המנהיג שם דף קטו לא נשפמש בבבבב זה רק לענין שלא נשפח טעם פסח אף אם אוכל אחר-כך אינה דבר, אבל לא לענין שפשימם זה מתר להטביל, משום דעל-ידי טבילה בעלמא אינו מפיג טעם פשר הפסח, ונדעי, דברי לעצת המחמירין במצה שרחה במשקין, כדאי מחמירין גם בפסח שרוי משום דמפיג טעם, ולא מקלנין בה משום דמפיג טעמה:

באר היטב

מחמירין, דכתיב ודאי ליפא לספוקי בחוץ נמשכין מנה, ח"י: (י) לכן, ואם לקחה קדם לכן, סתם ה"טו דיש לאסור אף בדיעבד, שנתחממה בהיא שעתא דהיתה חוץ לתורה, ומכנה גמ"ס נתחממה, ע"ש, ובתשובת נ"ש סימן יא מתיר אם התורה תכף לתנור, והח"י חולק עליו והסכים עם הש"י, אכן אם יש להתחמק אי חוץ נמשכין ממנה כגון שנתקמו פניה קצת או אפשר לצדד לסתור אם התורה מיד (וסתם פ"ח: פשערה קצת שהגיע למאכל פנ"דיוסאי) ושלא להתחמק אסור שהיו חוץ נמשכין ממנה קדם שהתורה, ע"ש: (ח) שרויה, במים, וכתב הט"א: ודוקא דיצבר, או לזון או וכו' בריי דהפסח אחרונים דקא במים קרם ולא בחמין ולא מוטה, פיהו

משנה ברורה

לקלל לחם, (כז) והוא קשאנו רואין שנתקמו פניה, (כג) והוא חד שנורא³³, ועל-כן אם נצטננה המצה והפסה ונראה בה ריעומא מבפנים, שגבר שלא נאפה וטה, ואינו יכול שוב להכירה בסימן הנ"ל, יביט בפני המצה, ואם יראה שנתקמו פניה קרימה מעליא שאין בו ספק⁴⁴ יש להתירה, (כד) אבל אם גם בהקרימה נופא יש בו ספק⁴⁵, הוא ספק דאזיקתא לבמה פוסקים ואסור אפלו בהפסד מרבה ומניעת שמחת יום-טוב: (טז) קדם לכן ולהתחייב, רוצה לומר, לא מפעיא לשלה שלא להתחייב בנדאי אסור, דכיון שחושין נמשכין ממנה (כה) הרי היא צדן בכלל פצק ותתחמין כדאי על-ידי פנים בשעור שהיה מיל, אלא אפלו לקחה על-מנת להתחייב תכף גמ"ס יש לנהרה⁴⁷, כי תוכל לבוא לידי חמץ אפלו בשעה מועטת⁴⁸ בין שנתחממה מחם התנור, וכעין שכתבאר לעיל בתנ"ט פסעיה א וסעיה ב, ומפל מקום אם עבר והוציאה והתורה מיד (טו) אין לאסור: ד (יז) יוצא אדם וכו'. הגיו (כו) דיצבר, ולתון ולחולה שקשה לו לאכל מצה וכו', מבר אפלו להתחלה לשרות המצה במים⁴¹, (כג) אף צריך לנהר שלא יהיה שרוי מעת לעת, דכבוש פמבשל⁴²: (יח) שרויה, במים, ואם מתר לשרותה בשאר משקין ומי-פרות או בקרק, יש דעות בין הפוסקים: (טז) יש אומרים דאסור, לפי שהן מפיגין את טעם המצה, שנתחמין בה טעם שלקח, (ל) ויש אומרים, הנקא על-ידי פשוט מפיג טעם מצה ולא על-ידי שרחה, (לג) ועל-פני נהן או חולה שאי אפשר לו לאכל מצה השרויה במים, מתר לו לשרותה בנהן או בשאר משקין, אבל שאר כל אדם שאכל מצה השרויה בשאר משקין חוץ ממים לא יצא ידי חובתו וצריך לתון ולאכל מצה אחרת, בין הכוונת של ברפת מצה בין הכוונת של אפיקומן, וכל זה נראה פשוטה את (לג) המצה בנהן, אבל להטביל אותה בנהן.

